

Raadsvoorstel

Onderwerp **Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe**

Kenmerk	21589-2023
Datum verzending	8 maart 2023
Besluitvormende raad	23 maart 2023
Consulterende raad	N.v.t.
Namens	het college van burgemeester en wethouders van gemeente Assen de heer M.L.J. Out, burgemeester de heer T. Dijkstra, secretaris

1 Beslispunten

- 1.1 In te stemmen met de Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe;
- 1.2 Het vaststellen van de Wijzigingsverordening lijkbezorgingsrechten 2023;
- 1.3 De in de Wijzigingsverordening uit het tweede besispunt genoemde vrijstelling met terugwerkende kracht toe te passen op de jaren 2020, 2021 en 2022;
- 1.4 De lagere opbrengst grafrechten voor 2023 te betrekken bij de samenstelling van de voortgangsrapportage 2023 en voor 2024 en verder dit te betrekken bij de samenstelling van de begroting 2024 en verder;
- 1.5 De door rechthebbenden op graven van KNIL-veteranen na 1 januari 2020 aangegane verlengingen van grafrechten terug te betalen voor in totaal €55.000 en dit te dekken uit de algemene reserve;
- 1.6 Een bedrag van € 50.000 beschikbaar te stellen om de oprichting van een Molukse stichting te faciliteren, voor de uiteindelijke invulling van de wijze waarop op de begraafplaatsen aandacht wordt besteed aan het verhaal van de Molukkers in Nederland en het ontwerp, aanschaf en plaatsen van insignes en dit te dekken uit de algemene reserve.

2 Inleiding

Op dienstbevel kwamen in 1951 bijna 4.500 Molukse KNIL-militairen met hun gezinnen (totaal 12.500 mensen) naar Nederland. De KNIL-militairen kregen kort na aankomst ontslag uit het leger en werden gehuisvest in diverse woonoorden, waaronder voormalige concentratiekampen. Bekendste woonoord in Drenthe was het voormalige Kamp Westerbork, dat omgedoopt werd tot kamp Schattenberg. De woon- en leefomstandigheden waren allesbehalve ideaal en de Molukkers moegen in het begin niet werken.

Als duidelijk wordt dat terugkeren geen optie meer is, moeten Molukkers verhuizen naar nieuwe woonwijken om meer deel uit te maken van de Nederlandse samenleving. Hieronder vallen de Molukse wijken in Assen (1965) en Bovensmilde (1969).

In 2021 was het zeventig jaar geleden dat de Molukkers naar Nederland kwamen. Dat jaar was er bijzondere aandacht voor de Molukse kwestie, in de vorm van herdenkingen, tentoonstellingen, maar ook in de vorm van een brief waarin ruim 100 burgemeesters het kabinet opriepen het leed te erkennen dat de Molukkers is aangedaan na hun aankomst in Nederland.

In aanloop naar '70 jaar Molukkers in Nederland' is er vanaf medio 2020 landelijk aandacht gevraagd voor de graven van KNIL-veteranen en hun partner waarbij werd gepleit voor het toekennen van een bijzondere status aan deze graven als vorm van eerbetoon en erkenning van het leed dat deze eerste generatie Molukkers is aangedaan. Deze bijzondere status houdt kortgezegd in dat voor de betreffende graven geen grafrechten meer hoeven te worden betaald en dat de graven niet worden geruimd.

Het kabinet heeft aangegeven dat de grafrechten van de KNIL-graven en hun partner een aangelegenheid is van de begraafplaatsen zelf. Veelal zijn lokale Molukse gemeenschappen hierover vervolgens met de eigen gemeente in gesprek gegaan. Zo ook in Assen en Midden-Drenthe waar we vanaf eind 2020 met een lokale Molukse werkgroep - bestaande uit inwoners uit Assen en Midden-Drenthe - in gesprek zijn over het toekennen van een bijzondere status voor de graven van KNIL-veteranen en hun partner op begraafplaats De Boskamp in Assen en de begraafplaats in Bovensmilde en Hooghalen in Midden-Drenthe.

3 Beoogd effect

Het vaststellen van de Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe.

4 Argumenten

- 4.1 De voortdurende pijn en het gevoel van onvrede hebben hun weerslag op het sentiment in de Molukse wijken en blijven het volwaardig deel uitmaken van de Nederlandse samenleving in de weg staan. Erkenning en eerbetoon is ook op lokaal niveau van groot belang en hier draagt het toekennen van een bijzondere status aan de graven van KNIL-veteranen aan bij. Daarom kent iedere gemeente (op een enkele uitzondering na) deze bijzondere status ook toe. De inhoud van deze status varieert, van gemeenten die de grafrechten voor een bepaalde periode niet in rekening brengen tot gemeenten die de grafrechten en daarmee ook het (groot) onderhoud van de rechthebbenden overnemen.

Zoals aangegeven zijn wij sinds eind 2020 in gesprek met een lokale Molukse werkgroep over de KNIL-graven op de begraafplaatsen in Assen en Midden-Drenthe. Op een open en respectvolle wijze hebben we met de werkgroep gesproken en meegedacht over een bijzondere regeling voor de betreffende graven waarmee erkenning en eerbetoon wordt uitgesproken en het verhaal van de Molukse kwestie blijvend kan worden verteld.

De regeling kent de volgende componenten:

1. *Voor de graven van KNIL-veteranen en hun partner worden met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2020 en voor in eerste instantie een periode van 30 jaar geen grafrechten meer geheven*

Voor de graven van KNIL-veteranen en hun partner worden met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2020 en voor in eerste instantie een periode van 30 jaar geen grafrechten meer geheven. Dit kan vervolgens telkens met perioden van 30 jaar worden verlengd. Belangrijke voorwaarde

hiervoor is dat het betreffende graf niet in een dusdanig slechte staat van onderhoud is of daarin vervalft dat er sprake is van een gevaarlijke situatie. Groot onderhoud van een graf valt niet onder de grafrechten en blijft de verantwoordelijkheid van de rechthebbende. De gemeente neemt de grafrechten niet over en daarmee dus ook niet het groot onderhoud.

Als ingangsdatum voor de eerste periode van verlenging met 30 jaren is 1 januari 2020 gekozen. Dit omdat er sinds medio 2020 contacten zijn tussen de Molukse gemeenschap en de gemeenten over de KNIL-graven. Verlengingen van grafrechten die door rechthebbenden zijn aangegaan na 1 januari 2020 worden aan de rechthebbende terugbetaald.

Het Reglement Begraafplaatsen Assen* bepaald dat in een graf kunnen worden begraven of bijgezet:

- ten hoogste twee lijken, of
- één lijk en maximaal 5 asbussen of urnen in of op het graf, of
- maximaal 6 asbussen of urnen in of op het graf

De Bijzondere Regeling geldt nadrukkelijk alleen voor de graven van KNIL-veteranen en hun partner. Alleen voor deze graven worden met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2020 en voor in eerste instantie een periode van 30 jaar geen grafrechten meer geheven. Dit betekent dat in de betreffende graven ook alleen KNIL-veteranen en hun partner kunnen worden begraven en dat andere overledenen niet kunnen worden bijgezet. Dit wijkt af van de ruimte waar normaliter sprake van is. Rechthebbenden worden schriftelijk gevraagd of zij gebruik willen maken van de Bijzondere Regeling. De hierboven genoemde consequentie zal hierbij worden benoemd.

Tenslotte gaat de regeling over (het verlengen van) grafrechten. De (gemeentelijke) kosten van de begrafenis vallen hier niet onder.

2. Oprichten van een Stichting onderhoud KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe

Zoals gebruikelijk zal er een rechthebbende geregistreerd moeten staan waarmee wij in contact kunnen treden om de rechten te verlengen of in het geval van een calamiteit of als er sprake is van gevaarstelling. Het kan voor komen dat er voor een bepaald graf geen opvolger van een rechthebbende is. Wij hebben met de Molukse werkgroep gesproken over een door de Molukse gemeenschap op te richten stichting waaraan een rechthebbende de rechten op een KNIL-graf kan overgedragen. Zo is er een rechthebbende en dit maakt verlenging van de grafrechten mogelijk (waarvoor dus geen kosten in rekening worden gebracht). Ook voor het overschrijven van de grafrechten op naam van de Stichting worden geen leges in rekening gebracht). Met vrijwilligers kan de Stichting het groot onderhoud van deze graven voor haar rekening nemen maar dit ook doen voor die graven waarvan een rechthebbende of nabestaande dit zelf niet meer kan.

Klein onderhoud aan de graven ligt bij de gemeente*. Dit is een sober onderhoud van het graf en dat houdt in dat de graven er schoon en netjes bij liggen. Met de Molukse werkgroep is besproken dat ook dit onderhoud door de Stichting zou kunnen worden overgenomen.

*In Midden-Drenthe is dit iets anders vormgegeven

De Molukse werkgroep kan zich vinden in het oprichten van een dergelijke stichting en neemt het voortouw hierin (onder andere door de gesprekken hierover te voeren met de Molukse

gemeenschap). De gemeenten faciliteert en neemt de kosten voor het oprichten van de Stichting voor haar rekening.

Mocht de Stichting op een gegeven moment geconfronteerd worden met graven waar groot onderhoud noodzakelijk is en waarvoor - naast de inzet van de vrijwilligers - kosten moeten worden gemaakt dan kan een beperkte subsidie aan de Stichting worden overwogen. Zo ontvangt de Stichting Noorderbegraafplaats Assen jaarlijks €2.500 voor hun werk aan de (graven op) de Noorderbegraafplaats. Ook de vrijwilligers die actief zijn op de Zuiderbegraafplaats ontvangen dit bedrag.

3. Herdenkingsmonumenten op de begraafplaatsen

Op een nader in te vullen wijze wordt op de begraafplaatsen aandacht besteed aan het verhaal van de Molukkers in Nederland. Dit wordt opgepakt door de Molukse werkgroep, in afstemming met de gemeenten. De gemeenten nemen de kosten voor de uiteindelijke invulling voor hun rekening.

4. KNIL-insigne

Op de individuele graven van de KNIL-militairen en hun partner kan - als de rechthebbende dat wenst - een insigne geplaatst waardoor de graven herkenbaar worden als zijnde Molukse KNIL-graven. De werkgroep neemt het ontwerp van het insigne ter hand. De gemeenten nemen de kosten voor hun rekening.

5 Kanttekeningen

- 5.1 Voor begraafplaats De Boskamp geldt dat vanuit een masterplan wordt gewerkt aan doorontwikkeling en herinrichting van de begraafplaats om te voorzien in hedendaagse wensen ten aanzien van een laatste rustplaats. Dit masterplan is gebaseerd op de praktijk dat graven gemiddeld met één of twee perioden worden verlengd. De rechten op deze graven gaan vervolgens over op de gemeente die de graven kan ruimen. De gemeente kan deze graven opnieuw uitgeven of grafvelden eerst herinrichten.

De rechten op de graven die vallen onder de Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe kunnen - als aan de voorwaarden wordt voldaan - steeds weer met 30 jaar worden verlengd. Hier zal met de herinrichtingsplannen van begraafplaats De Boskamp rekening mee moeten worden gehouden.

6 Kosten, baten en dekking

De Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe kent voor de gemeente Assen de volgende kostencomponenten:

a. Niet meer heffen van grafrechten voor de graven van de KNIL-veteranen en hun partner

De lokale werkgroep heeft in samenwerking met onze Grafadministratie en de beheerder van De Boskamp een lijst met de graven van KNIL-veteranen opgesteld. De namen zijn via het Nationaal Archief gecontroleerd en ook voorzien van een legernummer. Op De Boskamp zijn ruim 180 graven waarin KNIL-veteranen en hun partner zijn begraven.

Deze graven blijven liggen voor een lange periode. Er worden geen grafrechten voor geheven. De graven kunnen - mits aan de voorwaarden wordt voldaan - ook niet opnieuw worden uitgegeven.

Het verlengen van een grafrecht kost omgerekend naar één jaar ongeveer €175. Het niet meer in rekening brengen van de grafrechten voor de ruim 180 KNIL-graven betekent een structurele uitzetting van de begroting oplopend tot circa €31.500 per jaar.

NB: het structurele karakter van deze uitzetting kan worden genuanceerd, in die zin dat het niet reëel is te veronderstellen dat de betreffende graven 'oneindig' zouden worden verlengd in het geval de Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe niet zou bestaan. Gemiddeld gezien worden na initiële uitgifte ongeveer 50 jaar in stand gehouden.

b. Peildatum 1 januari 2020

Als ingangsdatum voor de eerste periode van verlenging met 30 jaren is 1 januari 2020 gekozen. Verlengingen van grafrechten die door rechthebbenden zijn aangegaan na 1 januari 2020 worden aan de rechthebbende terugbetaald.

De Grafadministratie heeft uitgezocht dat na 1 januari 2020 voor 32 graven is verlengd. De rechthebbenden hiervoor bij elkaar €55.000 aan grafrechten betaald. Dit bedrag wordt aan de rechthebbenden terugbetaald.

c. Kosten oprichten Stichting, herdenkingsmonument en insignes

Zoals aangegeven is onderdeel van de regeling dat de gemeenten de kosten voor het oprichten van de Moluke stichting, voor de uiteindelijke invulling van de wijze waarop op de begraafplaatsen aandacht wordt besteed aan het verhaal van de Molukkers in Nederland en het ontwerp, aanschaf en plaatsen van insignes voor hun rekening nemen. De kosten in dit verband zijn geraamd op eenmalig €50.000 per gemeente.

Financieel samenvattend:

- a. Met het voorstel om geen grafrechten meer te innen voor deze specifieke doelgroep leidt dit tot lagere inkomsten waarbij het structurele beeld van de begroting en het meerjarenperspectief zeer gering wijzigt en kan worden betrokken bij de samenstelling van de voortgangsnota 2023 en begroting 2024 en verder.
- b. Het restitueren van al betaalde leges over de afgelopen jaren staat los van het begrotingsjaar 2023 en kan daarom gezien het karakter worden gedekt uit de algemene reserve.
- c. In de begroting 2023 is geen rekening gehouden met deze bijdrage van € 50.000. Het voorstel is hiervoor een beroep te doen op de algemene reserve.

7 Communicatie, participatie

De regeling zoals die nu voorligt kan op de instemming van de werkgroep rekenen. Met de werkgroep vindt afstemming plaats over het informeren van de Molukse gemeenschap. De Molukse gemeenschap is op verschillende momenten over het opstellen van een bijzondere regeling voor de KNIL-graven geïnformeerd en heeft daarbij ook input geleverd.

8 Inclusie

N.v.t.

9 Vervolg

Na het vaststellen van de Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe zal worden gewerkt aan het oprichten van de stichting, de nadere invulling van de wijze waarop op de begraafplaatsen aandacht wordt besteed aan het verhaal van de Molukkers en het ontwerp van de insignes. De Molukse werkgroep neemt in deze zaken nu eerst het voortouw.

10 Bijlagen

1. Wijzigingsverordening Lijkbezorgingsrechten 2023.

De raad van de gemeente Assen,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 maart 2023

Besluit

- 1.1 In te stemmen met de Bijzondere Regeling KNIL-graven Assen en Midden-Drenthe;
- 1.2 Het vaststellen van de Wijzigingsverordening lijkbezorgingsrechten 2023;
- 1.3 De in de Wijzigingsverordening uit het tweede beslip punt genoemde vrijstelling met terugwerkende kracht toe te passen op de jaren 2020, 2021 en 2022;
- 1.4 De lagere opbrengst grafrechten voor 2023 te betrekken bij de samenstelling van de voortgangsrapportage 2023 en voor 2024 en verder dit te betrekken bij de samenstelling van de begroting 2024 en verder;
- 1.5 De door rechthebbenden op graven van KNIL-veteranen na 1 januari 2020 aangevane verlengingen van grafrechten terug te betalen voor in totaal €55.000 en dit te dekken uit de algemene reserve;
- 1.6 Een bedrag van € 50.000 beschikbaar te stellen om de oprichting van een Molukse stichting te faciliteren, voor de uiteindelijke invulling van de wijze waarop op de begraafplaatsen aandacht wordt besteed aan het verhaal van de Molukkers in Nederland en het ontwerp, aanschaf en plaatsen van insignes en dit te dekken uit de algemene reserve.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van donderdag 23 maart 2023.

De raad voornoemd,

Voorzitter, M.L.J. Out

Griffier, J. de Jonge